

Upphandlingsanvisning,
upphandlingar som överskrider
de nationella tröskelvärdena och EU-tröskelvärdena

Sibbo kommun

Godkänd av kommunstyrelsen 18.6.2019 § 212

1 Innehållsförteckning

2	Inledning	1
3	Allmänna principer för offentlig upphandling.....	2
4	Klassificering av offentliga upphandlingar - tröskelvärden.....	2
5	Beräkning av det uppskattade värdet av en offentlig upphandling	4
6	Sammanfattning av EU-upphandlingsförfarandena	6
7	Upphandling hos inköpscentral	8
8	Upphandling som process.....	9
9	Upphandling med anknutna enheter	11
10	Dataskydd i upphandling.....	11
11	Jäv.....	12
12	Handlingars offentlighet	12
13	Upphandlingsbeslut och rapport om upphandlingsförfarandet.....	13
14	Upphandlingskontrakt.....	14
15	Sökande av ändring i upphandlingsärenden	15
16	Påföljder som bestäms av marknadsdomstolen.....	16
17	Tillsyn över upphandling	16
18	Mer information om upphandling	17

2 Inledning

I upphandlingar som i Sibbo kommun överskrider de nationella tröskelvärdena och EU-tröskelvärdena följer man vid tidpunkten gällande lagstiftning, denna *upphandlingsanvisning* och ekonomidirektörens preciserande riktlinjer för upphandlingsanvisningen.

Den centrala lagstiftningen som ska beaktas i upphandlingsverksamhet är:

- lag om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), *upphandlingslagen*
- lag om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016), *upphandlingslagen för särskilda sektorer*
- lag om beaktande av energi- och miljökonsekvenser vid offentlig upphandling av fordon (1509/2011)
- lag om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft (1233/2006), *beställaransvarslagen*
- lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), *offentlighetslagen*
- samt lagstiftning som hänför sig till allmän kommunalförvaltning (såsom *kommunallagen* och *förvaltningslagen*).

Den här anvisningen tillämpas på all upphandling som överskrider de nationella tröskelvärdena och EU-tröskelvärdena. Vid kommunal upphandling ska även den upphandlingsspecifika speciallagstiftningen beaktas. I all upphandlingsverksamhet ska god upphandlingssed och principerna för god förvaltning iakttas.

Denna upphandlingsanvisning tillämpas i tillämpliga delar även i de upphandlande enheter vars verksamhet omfattas av upphandlingslagen för särskilda sektorer. Sibbo Vatten iakttar upphandlingslagen för särskilda sektorer. I kapitel 4 i upphandlingslagen för särskilda sektorer definieras de upphandlingsförfaranden som kan användas då upphandlingens värde överskrider de EU-tröskelvärden som anges i 13 §. Upphandlingslagen för särskilda sektorer känner inte till nationella tröskelvärden. Alla upphandlingar som underskrider EU-tröskelvärdena genomförs som små anskaffningar och de omfattas inte av lagens tillämpningsområde.

Nedan anges viktiga informationskällor:

Gällande lagar för upphandling:

<https://www.finlex.fi/sv>

Aktuell tolkning om upphandlingslagen och detaljerade anvisningar för upphandlingsprocessens olika skeden:

<https://hankinnat.fi>

Information om innovativa upphandlingar samt om upphandlingar som hänför sig till energi, miljön, användning av material eller sociala kriterier:

<https://www.motiva.fi>

Information om upphandlingar, såsom tröskelvärden, tidsfrister för upphandlingsannonser, publicering av upphandlingsannonser osv.

<https://hilma.fi>

3 Allmänna principer för offentlig upphandling

Med offentlig upphandling avses sådan upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader som kommunen och i upphandlingslagstiftningen definierade övriga upphandlande enheter gör utanför sin egen organisation. Upphandling kan också vara hyrning eller med hyrning jämförbar verksamhet och vederlaget kan även erläggas på annat sätt än med betalning (till exempel koncessioner). Som upphandlande enheter är kommunerna skyldiga att konkurrensutsätta sina upphandlingar enligt upphandlingslagen.

Upphandlingarna har som mål att effektivisera användningen av allmänna medel, främja innovativ och hållbar upphandling av hög kvalitet och garantera lika möjligheter för företag och andra sammanslutningar att erbjuda varor, tjänster och byggtreprenader vid anbudsfordaranden för offentlig upphandling.

De upphandlande enheterna ska sträva efter att ordna sin upphandling så att den kan genomföras på ett så ekonomiskt, högkvalitativt och systematiskt sätt som möjligt genom att befintliga konkurrensförhållanden utnyttjas och med beaktande av miljöaspekter och sociala aspekter. För att minska de administrativa uppgifterna kan de upphandlande enheterna utnyttja ramavtal samt genomföra gemensamma upphandlingar eller utnyttja andra samarbetsmöjligheter vid anbudsfordaranden för offentlig upphandling.

Upphandlingarna ska genomföras i form av ändamålsenliga helheter. Upphandlingarna ska om möjligt ordnas så att små och medelstora företag och andra sammanslutningar är likvärdiga med andra anbudsgivare då de deltar i anbudsfordarandet.

Oberoende av upphandlingarnas värde ska kommunen behandla dem som deltar i ett upphandlingsfordarande och övriga aktörer på ett opartiskt och icke-diskriminerande sätt. Upphandlingsfordarandet ska också vara effektivt och grunda sig på öppenhet. Därtill ska beslutsfattandet vara tillräckligt transparent.

Vid konkurrensutsättning av offentliga upphandlingar ska kommunen välja en upphandlingsprocedur som är lämplig med tanke på upphandlingens karaktär och som är förenlig med upphandlingslagstiftningen. Det uppskattade värdet av upphandlingen, dvs. om upphandlingens värde överskrider EU-tröskelvärdet eller det nationella tröskelvärdet eller inte, inverkar på hur det valda fordarandet genomförs. Vad som är gemensamt för de olika fordarandena är att konkurrensutsättningen ska ske öppet. Att öppet konkurrensutsätta en upphandling innebär bland annat att upphandlingen ska offentliggöras tillräckligt omfattande.

4 Klassificering av offentliga upphandlingar - tröskelvärden

Vid val av upphandlingsfordarande ska man utreda:

- överskrider eller underskrider upphandlingens värde i pengar EU-tröskelvärdena eller de nationella tröskelvärdena
- om det är fråga om en tjänst, hör upphandlingen till social- och hälsovårdstjänsterna eller till de övriga särskilda tjänsterna

- om det är fråga om en byggtreprenad, handlar det om en byggtreprenad eller är det snarare fråga om upphandling av en tjänst eller vara eller en kombination av dessa

Utifrån deras värde kan upphandlingar delas in i EU-upphandlingar och nationella upphandlingar:

UPPHANDLINGENS VÄRDE OCH FÖRFARANDET	OBSERVATIONER OM FÖRFARANDET
<p>EU-upphandlingar Byggtreprenader som överstiger 5 548 000 euro Upphandling av varor och primära tjänster över 221 000 (lokalförvaltning) över 135 000 euro (centralförvaltning)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upphandlingslagen är tillämplig • Skyldighet att kommunicera elektroniskt • Upphandlingsannonseringen ska göras på EU-nivå • Obligatorisk annonsering i efterhand (inom 30 dagar efter att ett upphandlingsavtal har ingåtts) • Tidsfristerna som fastställs i upphandlingslagen ska tillämpas • Besvär rätt till marknadsdomstolen och möjlighet till upphandlingsrättelse • Obligatorisk väntetid 14 dagar innan ett avtal ingås • Vid direktupphandling är det möjligt att göra en frivillig annons på EU-nivå och iaktta väntetiden på 14 dagar • Om ett besvär om upphandlingen har lämnats till marknadsdomstolen är det inte tillåtet att ingå ett upphandlingsavtal utan tillstånd av marknadsdomstolen.
<p>Social- och hälsovårdstjänster 400 000 euro samt övriga särskilda tjänster 300 000 euro, som överstiger EU-tröskelvärdena (se bilaga E)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upphandlingslagen är tillämplig • En upphandlingsannons ska göras med en för ändamålet avsedd blankett • Det finns inte exakta regler för förfarandena som ska användas. Ändå ska principerna i upphandlingslagen följas. Dessutom ska förfarandet som används beskrivas. • Även EU-förfarandena kan användas • Obligatorisk annonsering i efterhand inom 30 dagar • Obligatorisk väntetid 14 dagar innan ett avtal ingås • Besvär rätt till marknadsdomstolen och möjlighet till upphandlingsrättelse • Vid direktupphandling är det möjligt att göra en frivillig annons på EU-nivå och iaktta väntetiden på 14 dagar • Om ett besvär har lämnats till marknadsdomstolen är det inte tillåtet att ingå ett upphandlingskontrakt utan tillstånd av marknadsdomstolen
<p>Nationella upphandlingar Varor och tjänster 60 000 – 221 000 euro Byggtreprenader 150 000 – 5 548 000 euro Social- och hälsovårdstjänster och andra särskilda tjänster 300 000 eller 400 000 euro, beroende på upphandlingens CPV-kod</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upphandlingslagen är tillämplig • Nationell skyldighet att annonsera upphandlingen • Det finns inte exakta regler för förfarandena som ska användas. Ändå ska principerna i upphandlingslagen följas. Dessutom ska förfarandet som används beskrivas. • Även EU-förfarandena kan användas • På direktupphandlingar tillämpas 40 och 41 § i upphandlingslagen

Koncessioner 500 000 euro	<ul style="list-style-type: none"> • Möjlighet att göra en frivillig annons om direktupphandling och iaktta väntetiden på 14 dagar • Besvärsmöjlighet till marknadsdomstolen och möjlighet till upphandlingsrättelse • Ett upphandlingsavtal kan ingås omedelbart efter beslutsfattandet (ingen obligatorisk väntetid) • Obs. Fristen för att söka ändring är 14 dagar
---------------------------	--

Bestämmelserna om upphandlingsförfarandena vid konkurrensutsättning är olika för EU-upphandlingar och nationella upphandlingar. Den största skillnaden är att den upphandlande enheten själv kan skapa sig ett förfarande i nationella upphandlingar och upphandlingar inom social- och hälsovården förutsatt att förfarandet är förenligt med principerna i upphandlingslagen och beskrivs i upphandlingsannonsen eller anbudsbegäran.

För EU-upphandlingar finns dessutom bestämmelser om minimitidsfrister, t.ex. minimitiden för anbud. För nationella upphandlingar finns inte några sådana minsta tidsfrister. För social- och hälsovårdstjänster samt upphandling av övriga särskilda tjänster tillämpas bestämmelserna för upphandling av social- och hälsovårdstjänster och andra särskilda tjänster (UL, kapitel 12). *Observera att uppgifterna om tröskelvärden i 25 § och 26 § i upphandlingslagen inte är aktuella. De gällande tröskelvärdena ska alltid kontrolleras, till exempel på HILMAs webbplats <https://www.hankintailmoitukset.fi/sv/docs/kynnysarvot>.*

5 Beräkning av det uppskattade värdet av en offentlig upphandling

Genom att beräkna det uppskattade värdet för en upphandling klargör och förutser man det högsta uppskattade totala värdet för upphandlingen, exklusive moms. Det totala värdet avgör om upphandlingens värde ligger under eller över trösklarna som föreskrivs i upphandlingslagen och enligt vilka tillämpliga bestämmelser och upphandlingsförfaranden bestäms.

Då värdet bestäms beaktas de optioner som hänför sig till upphandlingen samt upphandlingskontraktets förlängningsvillkor. Upphandlingens värde uppskattas vid tidpunkten för publiceringen av upphandlingsannonsen.

Vid beräkningen av värdet på upphandlingar som genomförs som separata delar ska värdet på alla delar beaktas vid beräkningen av det uppskattade värdet. Om alltså det sammanlagda värdet på delarna överstiger ett nationellt tröskelvärde, ska bestämmelserna som gäller nationella upphandlingar tillämpas. Om å andra sidan delarnas sammanlagda värde överstiger en EU-tröskel, ska bestämmelserna som gäller för EU-upphandlingar tillämpas. Upphandlingarna kan sålunda konkurrensutsättas i separata delar, men detta måste beaktas vid beräkning av det uppskattade värdet.

I beslut MD: 275/09 (ett fall enligt den gamla upphandlingslagen) hade den upphandlande enheten inte adderat kostnaderna för alla brandövervakningsrutter, utan betraktade dem som separata anbuds-förfaranden. Tanken var att genomföra varje anbuds-förfarande separat så att man för varje rutt skulle välja en skild leverantör. Men ändå hade den upphandlande enheten begärt anbud för alla rutter i samma anbuds-förfarande och slutligen valt en leverantör för brandövervakningsrutt 4. MD ansåg att värdet på upphandlingen inte kunde fastställas på grundval av en enda brandövervakningsrutt, utan att det varit fråga om en helhet av brandövervakningsrutter som skulle konkurrensutsättas. MD ansåg att det beräknade totala vär-

det för upphandlingen hade bestått av värdet av alla sju flygrutter och att det totala värdet hade överskridit den dåvarande tröskeln på 15 000 euro. På upphandlingen borde således upphandlingslagen ha tillämpats.

Då partier konkurrensutsätts kan man undantagsvis iaktta skyldigheten att förfara enligt upphandlingar som underskrider EU-tröskelvärdet i upphandling av sådana delar av varor och tjänster som underskrider 80 000 euro samt i sådana delar av byggentreprenader som underskrider 1 miljon euro. Emellertid får det totala värdet för delarna inte överstiga 20 % av det totala värdet för alla delar som omfattas av upphandlingen.

Om en upphandlande enhet består av separata operativa enheter ska beräkningen av värdet av upphandlingen ske med beaktande av det uppskattade totala värdet av alla enskilda operativa enheters upphandlingar när upphandlingarna bildar en helhet.

Värdet för en upphandling beräknas enligt följande:

Enskild upphandling av varor eller tjänster

Den största totala ersättning som ska betalas, inklusive eventuella alternativ samt options- och förlängningsklausuler. (upphandlingslag (UL 27 § 1 mom.)

Byggentreprenad

Vid beräkningen av värdet av en byggentreprenad ska hänsyn tas till värdet av entreprenaden samt till det uppskattade totala värdet av de varor som behövs vid genomförandet av entreprenaden och som den upphandlande enheten tillhandahåller entreprenören. (UL 27 § 2 mom.)

Upphandling av varor som avser leasing, hyra eller anskaffning på avbetalning

Det uppskattade totala värdet för hela giltighetstiden av ett tidsbundet kontrakt som gäller högst 12 månader eller det totala värdet, inklusive det uppskattade restvärdet, av ett tidsbundet kontrakt som gäller längre än 12 månader. (UL 30 § 1 mom.)

Det uppskattade månadsvärdet multiplicerat med 48, om kontraktet gäller tills vidare eller för obestämd tid. (UL 30 § 1 mom.)

Varu- eller tjänsteupphandling som återkommer regelbundet eller som ska förnyas inom en viss period

Det totala värdet av liknande upphandlingar som genomförts under de föregående 12 månaderna, med beaktande av ändringar under den kommande perioden. (UL 30 § 2 mom.)

Tjänsteupphandling utan överenskommet totalpris

Totalvärdet för ett tidsbundet kontrakt som gäller högst 48 månader. Månadsvärdet multiplicerat med 48 för upphandlingskontrakt som gäller tills vidare (dvs. värdet under giltighetstiden på fyra år). (UL 30 § 3 mom.)

Ramavtal och dynamiska inköpssystem

Det uppskattade totala värdet av samtliga planerade upphandlingar under den tid ramavtalet gäller. (UL 27 § 30 §.)

Innovationspartnerskap

I innovationspartnerskap ska det uppskattade värdet motsvara lösningens innovativa karaktär samt forsknings- och innovationsverksamheten som helhet avseende utvecklingen av sådana innovativa lösningar som inte ännu finns tillgängliga på marknaden. Det uppskat-

tade värdet av varor, tjänster och byggtreprenader får inte vara oskäligt högt i förhållande till den investering som gjorts i syfte att utveckla dem.

Koncessioner

Beräkningen av det uppskattade värdet av en koncession ska grunda sig på den upphandlande enhetens uppskattning av koncessionshavarens omsättning som genereras under kontraktperioden, exklusive mervärdesskatt.

Planeringstävlingar

Sättet på vilket det uppskattade värdet av en planeringstävling beräknas beror på hur planeringstävlingen genomförs. Om planeringstävlingen genomförs som en del av ett förfarande för upphandling av tjänster, ska deltagarvoden och avgifter beaktas vid beräkningen av det uppskattade moms fria värdet av tjänsteupphandlingen. Om planeringstävlingen genomförs så att man till deltagarna betalar avgifter eller arvoden, ska i det uppskattade värdet ingå den uppskattade moms fria summan av dessa avgifter och arvoden samt det uppskattade värdet av tjänsteupphandlingen, om man på förhand har meddelat att en sådan görs.

6 Sammanfattning av EU-upphandlingsförfarandena

Öppet förfarande

- Förfarande i ett steg.
- Förfarandet kan alltid användas.
- Alla intresserade kan lämna ett anbud.
- Är lämplig för grundanskaffningar.
- Det oftast använda upphandlingsförfarandet.

Selektivt förfarande

- Förfarande i två steg.
- Förfarandet kan alltid användas.
- Bland anbudsansökandena väljs de anbudsgivare som inbjuds att lämna ett anbud.
- Endast de som valts till anbudsgivare får ge ett anbud.
- Minst 5 anbudsgivare väljs om inte antalet lämpliga anbudssökande är färre.
- Förfarandet är lämpligt att användas t.ex. då det är arbetsdrygt att jämföra anbuden och man kan förvänta sig att antalet anbudsgivare skulle vara stort i ett öppet förfarande.

Ramavtal

- Ett ramavtal genomförs vanligen genom att följa ett öppet eller selektivt förfarande.
- Ett avtal som ingås mellan en eller flera leverantörer och en eller flera upphandlande enheter och där man antingen avtalar om samtliga villkor som tillämpas i upphandlingen eller lämnar en del av villkoren öppna eller avtalar om en del av villkoren och lämnar en del öppna (de öppna villkoren fastställs under avtalsperioden i förenklade konkurrensutsättningar).
- Varaktigheten för ett ramavtal är vanligen fyra år.

Förhandlat förfarande

- Förfarande i två steg.

- Förfarandet kan endast användas om förutsättningarna för användningen i upphandlingslagen uppfylls.
- Bland dem som lämnat en anbudsansökan bjuds minst 3 anbudsgivare in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är färre.
- Förfarandet är lämpligt att användas särskilt då definieringen av föremålet för upphandlingen och villkoren för upphandlingskontraktet förutsätter förhandlingar med leverantörerna.

Konkurrenspräglad dialog

- Förfarande i två steg.
- Förfarandet kan endast användas om förutsättningarna för användningen i upphandlingslagen uppfylls.
- Bland dem som lämnat en anbudsansökan bjuds minst 3 anbudsgivare in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är färre.
- Förfarandet är lämpligt att användas särskilt då den upphandlande enheten behöver förhandla med leverantörerna i syfte att definiera och kartlägga de metoder med vilka enhetens behov kan mötas på bästa sätt.

Innovationspartnerskap

- Förfarande i två steg.
- Förfarandet kan endast användas om förutsättningarna för användningen i upphandlingslagen uppfylls.
- Bland dem som lämnat en anbudsansökan bjuds minst 3 anbudsgivare in att delta, om inte antalet lämpliga sökande är färre.
- Förfarandet är lämpligt att användas då målet är att utveckla en innovativ vara, tjänst eller byggtreprenad och som ett resultat av detta anskaffa produktiva varor, tjänster eller byggtreprenader.

Direkt upphandling

- Direktupphandling kan endast användas då förutsättningarna som bestäms i lagen uppfylls (även i nationella direktupphandlingar).
- Den upphandlande enheten förhandlar om upphandlingen med det eller de företag den valt.

Planeringstävling

- Ett förfarande med vilket den upphandlande enheten kan upphandla en plan för planläggning, stadsplanering, arkitektur eller informationsbehandling och som en jury utser genom en tävling.

Dynamiskt inköpssystem

- Ett helt elektroniskt upphandlingsförfarande för köp av sådana varor och tjänster som vanligen används och finns allmänt tillgängliga på marknaden.
- Ska genomföras som ett selektivt förfarande med undantag för begränsningen av antalet anbudsgivare, eftersom systemet ska vara öppet under hela varaktigheten för varje leverantör som uppfyller lämplighetskraven. Systemets varaktighet är inte begränsad.
- Förfarandet är till vissa delar mycket likt ett ramavtal.

Elektronisk auktion

- Ett elektroniskt auktionsförfarande t.ex. med sänkta priser efter att anbudsgivarna och anbudena har bedömts. Används för att jämföra anbud.
- En elektronisk auktion kan föregås av ett öppet, begränsat eller förhandlat förfarande eller den kan utgöra en del i en intern konkurrensutsättning i ett ramavtal eller dynamiskt inköpssystem.

Elektroniska kataloger

- Ett sätt att lämna anbud, det är alltså inget egentligt upphandlingsförfarande.
- Kan också användas för intern konkurrensutsättning inom ramavtal och dynamiska upphandlingssystem.

Upphandlingslag 5 kap. 32–54 §

7 Upphandling hos inköpscentral

En upphandlande enhet kan anskaffa varor och tjänster hos en inköpscentral eller upphandla varor, tjänster och byggentreprenader med hjälp av upphandlingskontrakt som ingåtts av en inköpscentral, med hjälp av ett ramavtal enligt 42 § som ingåtts av en inköpscentral eller med hjälp av dynamiska inköpssystem enligt 49 § som drivs av en inköpscentral.

Före upphandlingen inleds ska man reda ut huruvida kommunen har ett gällande avtal för upphandlingen eller om någon enhet för gemensam upphandling är i färd med att konkurrensutsätta upphandlingen (kontrollera på internet kommunens situation avseende ramavtal samt t.ex. Hansel Ab:s (KL-Kuntahankinnat Oy och Hansel Ab slår ihop sin verksamhet 1.9.2019), Sarastia Oy:s och Kuntien Tiera Oy:s kalendrar för konkurrensutsättning).

Vid behov är det också möjligt att göra annat samarbete (till exempel KUUMA-kommunerna och kommunerna i Östra Nyland). Beslut om eventuellt samarbete fattas av den aktör som bestäms i förvaltningsstadgan. Samma aktör fattar beslut om att använda en enhet för gemensam upphandling i fråga om en enskild upphandling och informerar kommunkoncernen om saken. I kommunens intranät finns en förteckning över gemensamma upphandlingar.

En förutsättning för att upphandlingarna ska kunna verkställas är att det för varje upphandling finns ett anslag i en godkänd budget, upphandlingen har konkurrensutsatts och behovet av upphandlingen fortfarande är aktuellt vid tidpunkten

I regel förbinder man sig till konkurrensutsättningen som görs av enheterna för gemensam upphandling redan i beredningsskedet innan enheten för gemensam upphandling publicerar upphandlingsannonser. De upphandlande enheter som deltar i upphandlingen kan påverka innehållet i anbudsfrågan i beredningsskedet. En upphandlande enhet kan också anmäla sitt intresse för en viss konkurrensutsättning. I detta fall är det dock möjligt att den upphandlande enheten inte ryms med i kontraktet, om köpvolymerna som uppskattats av dem som anmält sitt intresse överskrider värdet av upphandlingen som enheten för gemensam upphandling fastställt i upphandlingsannonser. Då en upphandlande enhet anmäler sitt intresse ska den även förbereda sig på att själv vara tvungen att konkurrensutsätta den aktuella tjänsten eller produkten.

I Sibbo kommuns upphandlingar ska kommunens värderingar, verksamhetsprinciper samt strategiska riktlinjer alltid beaktas. I sina upphandlingar beaktar Sibbo kommun de sociala aspekterna och miljöaspekterna och främjar innovativ och hållbar upphandling av hög kvalitet.

All upphandling som överskrider ett nationellt tröskelvärde konkurrensutsätts i det elektroniska konkurrensutsättningssystemet. Den aktör som ansvarar för beredningen av en upphandling dokumenterar och arkiverar materialet som hänför sig till upphandlingsprocessen.

Sibbo kommuns upphandlingar görs på ett öppet, ekonomiskt, högklassigt och systematiskt sätt med beaktande av grundprinciperna i upphandlingslagen (likvärdighet, icke-diskriminering, öppenhet och proportionality) i alla skeden.

Sibbo kommun gör det möjligt för lokala företag att konkurrera och utnyttjar sin kännedom om marknaderna i upphandlingarna genom att till exempel föra en öppen teknisk dialog med olika aktörer i upphandlingens beredningsskede.

Det rekommenderas att en teknisk dialog förs med de potentiella anbudsgivarna i alla upphandlingar som överskrider ett nationellt tröskelvärde innan en upphandlingsannons publiceras. Om det finns tillräckligt med potentiella anbudsgivare ska den tekniska dialogen föras med minst tre aktörer. I den tekniska dialogen ska det lokala utbudet beaktas.

Med teknisk dialog avses en diskussion som förs med potentiella anbudsgivare innan en upphandlingsannons publiceras och vars syfte är att erhålla ett sådant erbjudande eller en sådan begäran om deltagande som leder till ett så lyckat resultat av konkurrensutsättningen som möjligt. Vanligen startas den tekniska dialogen genom att en begäran om uppgifter publiceras i annonseringskanalen HILMA.

8 Upphandling som process

Upphandlingar ska genomföras på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt. I upphandlingar ska man ta till vara befintliga konkurrensmöjligheter sträva efter ett resultat som totalekonomiskt sett är det mest fördelaktiga för kommunen.

Vid planeringen av upphandlingar ska man beakta att genomförandet av upphandlingar som överskrider en EU-tröskel tar vanligen 6–12 månader och även då det handlar om nationella upphandlingar ska upphandlingen inledas senast tre–fyra (3–4) månader innan kontraktet man önskar ingå träder i kraft.

Upphandlingen bereds i samarbete så att ett med tanke på upphandlingen tillräckligt antal sakkunniga deltar i olika skeden i syfte att genomföra en ändamålsenlig upphandling. En upphandling ska ses om en helhet och de aktörer som deltar i konkurrensutsättningen bör förstå vad allt upphandlingen påverkar. Likartade produkter och tjänster som behövs inom kommunen och vid dess olika enheter ska upphandlas på ett centraliserat sätt.

En grundläggande förutsättning för att konkurrensutsättningen av en upphandling ska lyckas är att den upphandlande enheten har klargjort för sig själv vad den kommande upphandlingen omfattar samt vilka konsekvenser den har för kommunens funktioner. Föremålet för upphandlingen ska definieras på ett tillräckligt noggrant och entydigt sätt (till exempel en produkts egenskaper eller en tjänstebeskrivning). En upphandling kan också genomföras som en resultatriktad upphandling där man fokuserar på en ändring som man vill åstadkomma, valet av mätare som beskriver ändringen samt bedömer resultaten som uppnåtts. Definieringen av upphandlingens innehåll är det svåraste skedet i upphandlingsprocessen.

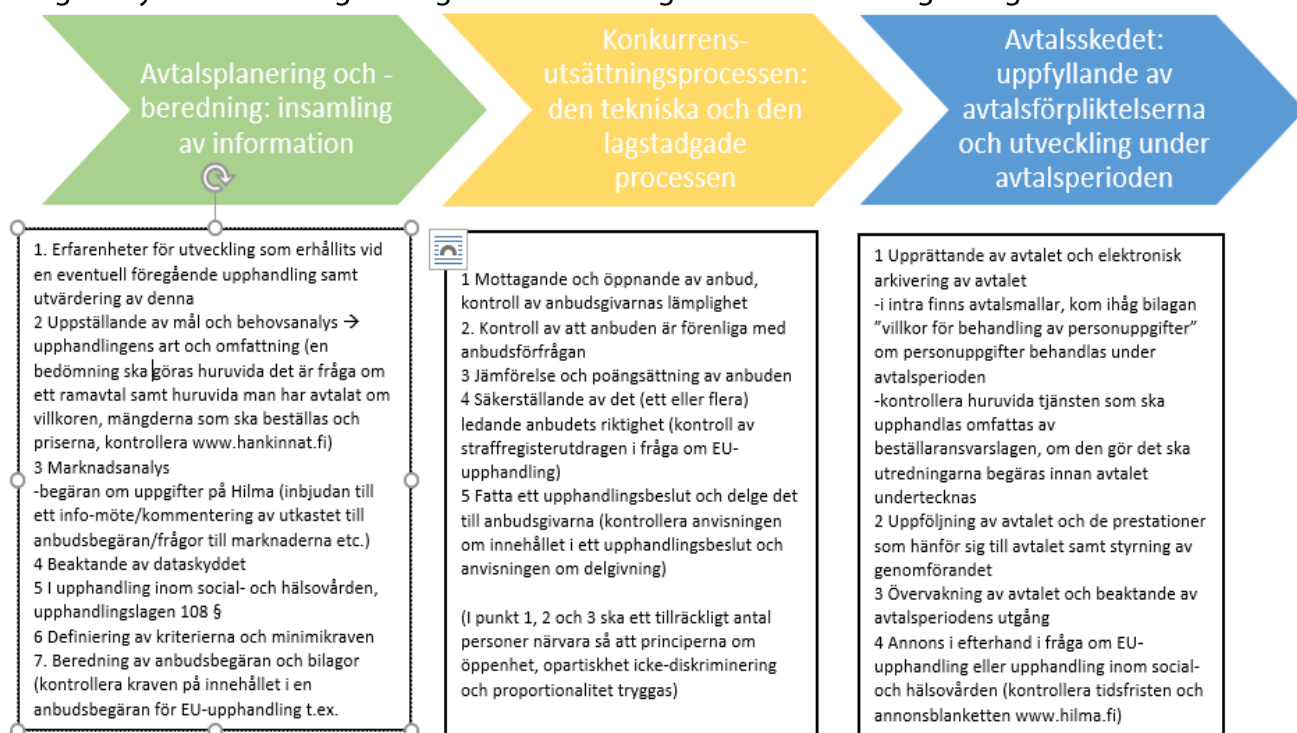
Innan en upphandling inleds ska man klargöra huruvida kommunen har ett gällande kontrakt. Om en produkt eller tjänst kan anskaffas av en avtalsleverantör, ska köpet/beställningen göras av leverantören inom ramavtalet inom de gränser som det gällande upphandlingskontraktet ställer. Om det finns flera leverantörer inom ramavtalet ska varan eller tjänsten konkurrensutsättas i form av en minikonkurrensutsättning bland avtalsleverantörerna. Uppgifterna om avtalsleverantörer finns i intra. Ansvarspersonen för ett ramavtal ansvarar för att hela kommunen känner till avtalet.

I planeringsskedet kartläggs samarbetsmöjligheter och gemensam konkurrensutsättning.

Om en produkt eller tjänst som behövs inte finns hos avtalsleverantörerna, ska upphandlingen konkurrensutsättas. Upphandlingen ska göras på ett interaktivt, öppet, likvärdigt och icke-diskriminerande sätt med iakttagande av proportionalitetsprincipen.

En förutsättning för att upphandlingarna ska kunna verkställas är att det för upphandlingen finns ett anslag i en godkänd budget, upphandlingen har konkurrensutsatts och behovet av upphandlingen fortfarande är aktuellt vid tidpunkten för verkställandet.

Beslut om att ta i bruk optionsperioder under avtalsperioden samt om prisändringar och övriga betydande ändringar ska göras med iakttagande av förvaltningsstadgan.

9 Upphandling med anknutna enheter

Upphandling som sker från en kommunal avdelningen till en annan är intern upphandling. En avdelning kan upphandla varor och tjänster som direktupphandling av en annan avdelning utan konkurrensutsättning.

Kommunen kan upphandla varor och tjänster av anknutna enheter utan konkurrensutsättning. Om en enhet som hör till en kommunkoncern, exempelvis ett aktiebolag, har någon som helst privat ägarandel, kan den inte anses vara en sådan anknuten enhet som avses i upphandlingslagen. Av en dylik enhet som hör till en kommunkoncern får inte varor eller tjänster upphandlas som direktupphandling, utan de måste konkurrensutsettas på det sätt som upphandlingslagen förutsätter.

Om en organisation som ägs helt av en kommunkoncern säljer en betydande mängd varor eller tjänster på den allmänna marknaden, anses den inte vara en sådan anknuten enhet som avses i upphandlingslagen. Det är förbjudet att göra direktupphandling utan konkurrensutsättning av en sådan kommunägd enhet.

Hansel Ab (KL-Kuntahankinnat Oy före 1.9.2019), Kuntien Tiera Oy och Sarastia Oy uppfyller de krav som upphandlingslagen ställer på anknutna enheter. En kommun kan ansluta sig till avtal som Hansel Ab:s, Kuntien Tiera Oy:s och Sarastia Oy:s avtal, om kommunen inte har ett gällande avtal om samma sak. Den aktör som bereder upphandlingen frågar om avdelningarnas intresse då upphandlingen är i planeringskedet hos enheten för gemensam upphandling.

10 Dataskydd i upphandling

Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsförordningen, (EU) 2016/679) gäller behandlingen av personuppgifter. Dataskyddsförordningen gäller också offentlig upphandling när en extern avtalspartner behandlar personuppgifter på basis av ett upphandlingsavtal. Om en avtalspartner behandlar personuppgifter på basis av ett avtal, ska behandlingen av personuppgifter avtalas skriftligt.

Sibbo kommun använder en avtalsbilaga som kan anpassas projektspecifikt samt anvisningen Behandling av personuppgifter. Det rekommenderas att dessa används. Avtalsbilagan och anvisningen hittar du här:

[ANVISNING Behandling av personuppgifter](#) (anvisning som finns i kommunens intranet)

Avtalsbilagan "Villkor för behandling av personuppgifter" är en av Kommunförbundet utarbetad dataskyddsbilaga för avtal, som det rekommenderas att man använder även i mindre upphandlingar och avtal. Bilagan används allmänt även på andra håll, så det är

också lättare för avtalspartnern att ta ställning till denna bilaga. Det är viktigt att komma ihåg att fylla i bilagans sista sida, "Beskrivning av behandlingsåtgärder", där Sibbo kommun detaljerat avtalar om upphandlingsspecifika frågor.

Sibbo kommun har utsett ett datasäkerhetsteam, av vilket du kan be om mer information i frågor kring dataskydd.

Du får mer information på adressen:

[nationellt dataskyddsbud](#)

[Kommunförbundets anvisning: Beaktande av dataskyddsförordningen vid konkurrensutsättning av offentlig upphandling](#)

11 Jäv

En person som deltar i beredningen och undertecknandet av en offert och avtal som gäller upphandling samt granskning av en produkt, tjänst eller entreprenad ska vara ojävig. För jäv i upphandlingsärenden gäller vad som särskilt föreskrivs i kommunallagen och förvaltningslagen.

12 Handlingars offentlighet

I utarbetandet av handlingar som rör upphandling ska bestämmelserna om offentlighet för allmänna handlingar iakttas. En anbudsfrågan jämte bilagor är offentlig när den har publicerats på annonseringskanalen HILMA. Ett upphandlingsbeslut blir offentligt när beslutet undertecknas eller på annat sätt verifieras. Samma offentlighetspraxis gäller för beslut att utesluta en anbudsgivare eller anbudssökande från ett anbudsförfarande och beslut att avbryta en upphandling.

Utredningar som utarbetats för en upphandling, entreprenad och anbudshandling samt anbud som mottagits är offentliga för allmänheten när avtalet har undertecknats. För en part är de offentliga när upphandlingsbeslutet har fattats. När det vid offentlig upphandling är fråga om en annan anbudssökandes eller anbudsgivares företagshemligheter har en part dock inte rätt att ta del av en handling (offentlighetslagen 11 § 6 punkten).

Information om det totala priset som används för att jämföra anbud måste dock alltid lämnas. En upphandlande myndighet får inte utan den berörda partens medgivande obehörigt använda uppgifter som hänför sig till en affärs- eller yrkeshemlighet hos en näringsidkare som är anbudsgivare. Detta förbud gäller också övriga med dessa jämförbara uppgifter om utlämnandet av sådana uppgifter skulle kunna medföra ekonomisk skada för näringsidkaren (OffL 24 §).

I upphandling som överskrider ett EU-tröskelvärde får inte efterhandsannonser för ett upphandlingskontrakt innehålla uppgifter vars publicering strider mot allmänt intresse eller äventyrar bevarandet av konfidentiella affärsuppgifter, motiverade kommersiella intressen eller sund konkurrens.

13 Upphandlingsbeslut och rapport om upphandlingsförfarandet

Upphandlingsbeslutet ska vara skriftligt och det ska innehålla de viktigaste motiveringarna. Beslutet kan endast grunda sig på de urvals- och jämförelsegrunder som meddelats i anbudsbegäran.

Följande uppgifter ska framgå av upphandlingsbeslutet:

- leverantören som valts
- föremålet för upphandlingen samt upphandlingens mängd
- upphandlingens moms fria totalpris inklusive samtliga utgifter
- det valda upphandlingsförfarandet och motiveringar till det samt en utredning över hur upphandlingen har annonserats
- uppgifter om eventuella anbudsgivare som uteslutits och anbud som förkastats
- tillräckliga motiveringar till upphandlingsbeslutet med de urvals- och jämförelsegrunder som meddelats i anbudsbegäran (vad poängskillnaderna i de olika anbuden grundar sig på)
- hur anbuden har placerat sig i en jämförelse av priset eller pris/kvalitet-förhållandet; vilka är "poängen" för de olika anbuden
- lagrum som tillämpats
- i EU-upphandlingar ska ingå information om när ett upphandlingskontrakt kan ingås med beaktande av den obligatoriska väntetiden
- besvärsanvisning till marknadsdomstolen samt anvisning om hur en upphandlingsrättelse ska göras (rättelseanvisning).

När det gäller anbudsutvärderingen ska grunderna framställas med sådan exakthet att det för anbudsgivarna framgår hur deras anbud placerar sig i förhållande till andra anbud i anbuds-förfarandet. Av jämförelsen ska tydligt framgå hur varje enskilt anbud har bedömts i fråga om varje jämförelsegrund.

Den upphandlande enheten behöver således till exempel inte specificera vilken konkret omständighet i anbudet som ligger till grund för poängtalet för varje jämförelsegrund. Det räcker att anbudets fördelar och grunderna för poängtalet framgår av motiveringen på något annat sätt. Till exempel om det i upphandlingen ingår en stor mängd produkter, behöver inte poängen för varje enskild produkt specificeras, utan poängskillnaderna kan beskrivas på en allmän nivå. Motiveringarna för anbuden ska ändå vara tillräckliga så att anbudsgivarna kan bedöma beslutets riktighet. I praktiken innebär detta att svar på följande frågor ska framgå av beslutets val- och jämförelsegrunder:

- Vilket anbud var det förmånligaste med tanke på helhetsekonomi? (lägsta priset, lägsta kostnader eller bästa pris/kvalitet-förhållandet)?
- Hur placerade sig anbuden i förhållande till de olika bedömningsgrunderna?
- Hur har bedömningen och den eventuella poängsättningen gjorts?

Se även upphandlingslagen 123 § där det föreskrivs hur ett upphandlingsbeslut ska fattas och vad det ska innehålla. I kommunens intranät finns mallar för upphandlingsbeslut som överskrider EU-tröskelvärdena och de nationella tröskelvärdena.

För ett upphandlingskontrakt som överskrider ett EU-tröskelvärde ska den upphandlande enheten utarbeta en separat rapport om det finns någon omständighet som inte behöver anges i det egentliga upphandlingsbeslutet. Om alla uppgifter ingår i upphandlingsbeslutet krävs inte någon separat rapport i efterhandsannonsen eller i de övriga

upphandlingshandlingarna. Se mer detaljerat om innehållet i rapporten i upphandlingslagen 124 §.

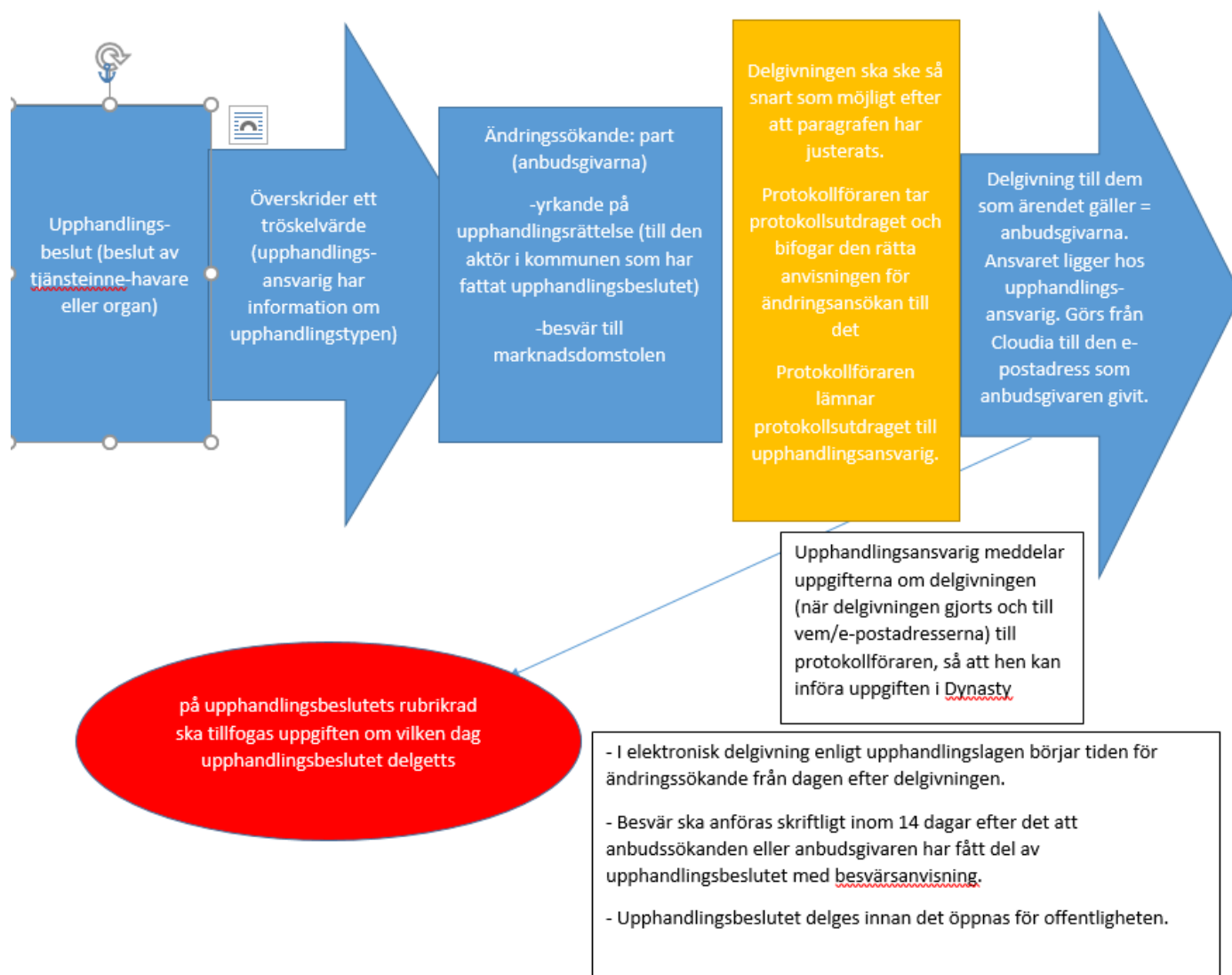

Bild: Delgivning av upphandlingsbeslutet

14 Upphandlingskontrakt

I upphandlingslagen förutsätts att ett skriftligt avtal uppgörs för upphandling som överskrider de nationella tröskelvärdena och EU-tröskelvärdena efter att upphandlingsbeslutet fattats. I anbudsförfrågan och upphandlingsbeslutet ska konstateras att ett avtal uppstår först då ett separat skriftligt kontrakt undertecknas. Innan avtalets undertecknande eller faktiska tillämpning ska man säkerställa att inte något besvär om upphandlingsbeslutet har lämnats till marknadsdomstolen och att inget yrkande om upphandlingsrättelse har gjorts om beslutet. I upphandling som överskrider ett EU-

tröskelvärde kan ett upphandlingskontrakt ingås efter 14 dagar från delfäendet (väntetid), om upphandlingsbeslutet är lagakraftvunnet och inte några besvär har anförts.

Alla upphandlingskontrakt arkiveras i ärendehanteringssystemet Dynasty.

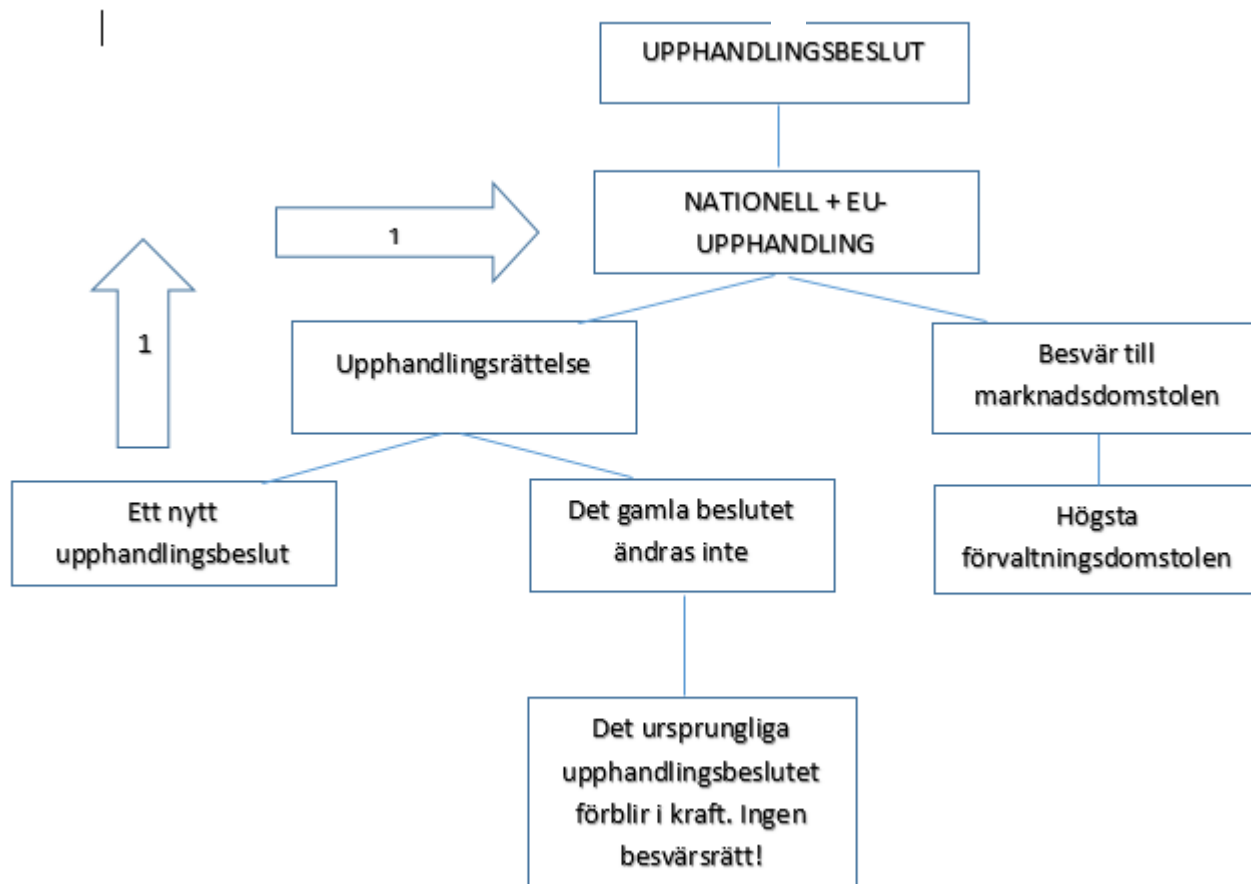
Som en del av upphandlingskontrakten kan branschens allmänna avtalsvillkor användas, exempelvis de allmänna avtalsvillkoren för offentlig upphandling JYSE 2014 varor, JYSE 2014 tjänster, de allmänna avtalsvillkoren för byggentreprenader YSE 1998, de allmänna avtalsvillkoren för ICT-upphandling inom den offentliga förvaltningen JIT 2015 och övriga avtalsvillkor som anknyter till den aktuella upphandlingen. I regel är utkastet till upphandlingskontraktet en del av handlingarna i anbudsbegäran.

15 Sökande av ändring i upphandlingsärenden

Om sökande av ändring i upphandlingsärenden föreskrivs i upphandlingslagen. Bestämmelserna i lagen gäller också små anskaffningar.

Det finns två olika rutter för sökande av ändring i upphandling som överskrider ett nationellt tröskelvärde:

lämna ett yrkande på upphandlingsrättelse till kommunens eget organ och föra ärendet till marknadsdomstolen för behandling.

Pilarna numrerade med en etta anger att om upphandlingsrättelsen leder till ett nytt

upphandlingsbeslut, är detta ett helt nytt beslut, varvid beslutet kan anses återgå till startpunkten och nya besvärstider inleds.

Bild: Sökande av ändring i upphandlingsärenden

Innan ett bemötande behandlas ska ärendet meddelas till den avdelnings direktör, ur vars anslag den aktuella upphandlingen finansieras.

16 Påföljder som bestäms av marknadsdomstolen

Om det har förekommit ett oriktigt förfarande i upphandlingen och ärendet har förts till marknadsdomstolen, kan marknadsdomstolen

- helt eller delvis upphäva ett beslut av den upphandlande enheten,
- förbjuda den upphandlande enheten att tillämpa ett oriktigt förfarande,
- ålägga den upphandlande enheten att korrigera sitt oriktiga förfarande, eller
- ålägga den upphandlande enheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft en realistisk möjlighet att erhålla kontraktet, om förfarandet hade varit felfritt (högst 10 % av upphandlingens värde),
- ålägga en ogiltighetspåföljd för den upphandlande enheten,
- ålägga den upphandlande enheten att betala staten en påföljdsavgift (högst 10 % av upphandlingens värde) och
- förkorta kontraktperioden för upphandlingskontraktet eller koncessionen så att den löper ut efter en tid som marknadsdomstolen bestämmer.

Ogiltighetspåföljd, påföljdsavgift och förkortning av kontraktperioden kan bestämmas endast vid upphandling av tjänster och koncessioner som överskrider ett nationellt tröskelvärde enligt bilaga E samt övrig upphandling som överstiger ett EU-tröskelvärde.

Av påföljderna ovan är de tre första möjliga när ännu inget avtal har ingåtts om upphandlingen. Om marknadsdomstolen till exempel konstaterar att upphandlingsbeslutet strider mot upphandlingslagen, kan den upphäva upphandlingsbeslutet.

17 Tillsyn över upphandling

Konkurrens- och konsumentverket övervakar iakttagandet av upphandlingslagen.

Konkurrens- och konsumentverkets (KKV) uppgift är övervaka att upphandlingslagen iakttas. Det primära syftet med tillsynen är att ingripa i direktupphandling som gjorts helt utan hänsyn till lagbestämmelserna och som det inte alls har annonserats om. KKV ingriper också i andra betydande med direktupphandling jämförbara upphandlingar där förfarandet är gravt felaktigt eller diskriminerande.

Tillsynen som KKV utför och åtgärderna som det kan använda påverkar inte anbudsgivarnas och övriga parter möjlighet att söka ändring med regelrätta medel för ändringsökande eller övriga parter möjlighet att anföra en förvaltningsklagan enligt förvaltningslagen till en annan myndighet.

Var och en som anser att en upphandlande enhet har förfarit i strid med upphandlingslagen kan begära att KKV vidtar åtgärder i ett ärende som omfattas av upphandlingslagens tillämpningsområden. Begäran om att åtgärder ska vidtas ska i princip lämnas in skriftligt och dessutom ska den som lämnar in begäran uppge på vilka grunder denne anser att förfarandet varit felaktigt och i mån av möjlighet lämna uppgift om tidpunkten för det förfarande eller den underlåtenhet som kritiken gäller. KKV kan också på eget initiativ uppta ett sådant ärende till utredning som hör till upphandlingslagens tillämpningsområde. Mer detaljerad information om KKV:s åtgärder och de påföljder verket utdömer hittar du i 139 §, 140 § och 141 § i upphandlingslagen.

18 Mer information om upphandling

Mer information om upphandlande enheter, förfaranden som används vid upphandling, tröskelvärden, beräkning av det uppskattade värdet för en upphandling samt om det övriga innehållet i upphandlingslagstiftningen:

- Gällande lagstiftning www.finlex.fi.
- Rådgivningsenheten för offentlig upphandling ger upphandlande enheter service i ärenden som gäller offentlig upphandling. Enheten upprätthåller webbplatserna www.hankinnat.fi ja www.upphandling.fi.
- Arbets- och näringsministeriet (ANM) ansvarar för beredningen av lagstiftning som hänför sig till offentlig upphandling. <https://tem.fi/sv/offentlig-upphandling>.
- Upphandlingsannonser www.hankintailmoitukset.fi/sv.